

Sygn. akt *I ACa 1112/14*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Roman Stachowiak

Sędziowie: SSA Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga,

SSA Jacek Nowicki

Protokolant: St.sekr. Kinga Kwiatkowska

po rozpoznaniu w dniu 9 kwietnia 2015 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **spółki z ograniczoną odpowiedzialnością**

z siedzibą w S.

przeciwko **A. B.**

o uznanie

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 13 czerwca 2014 r. sygn. akt I C 2874/13

1. oddała apelację,

2. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA J. Nowicki SSA R. Stachowiak SSA M. Mazurkiewicz-Talaga

Sygn. akt I ACa 1112/14

UZASADNIENIE

Powodowa spółka (...) sp. z o.o. z siedzibą w S. wniosła pozew o uznanie za bezskuteczną względem niej umowy darowizny z dnia 12 grudnia 2008 r., mocą której J. B. darował pozwanej A. B. należący do niego udział w wysokości 1/2 we własności nieruchomości położonej w miejscowości K., działka (...), dla której Sąd Rejonowy w Środzie Wielkopolskiej prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...), celem zaspokojenia należności powódki stwierdzonych tytułem wykonawczym w postaci aktu notarialnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności oraz należności wynikających z kosztów postępowania egzekucyjnego. Powódka domagała się również zasądzenia od pozwanej zwrotu kosztów procesu.

W dniu 16 września 2011 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu wydał wyrok zaoczny, którym uwzględnił powództwo i obciążył pozwaną kosztami procesu.

Wyrok ten został początkowo doręczony na adres, pod którym pozwana faktycznie nie przebywała. A. B. wniosła w tych okolicznościach skargę o wznowienie postępowania, która jednakże została odrzucona z uwagi na ustalenie przez Sąd Okręgowy w innym składzie, iż w ogóle nie doszło do skutecznego doręczenia wyroku zaocznego.

Po odrzuceniu skargi pozwanej o wznowienie postępowania wyrok zaoczny został doręczony A. B. na prawidłowy adres. Pozwana wniosła od niego sprzeciw, domagając się oddalenia powództwa i zasądzenia od powódki kosztów procesu. Swoje stanowisko oparła na twierdzeniu, iż wskutek kwestionowanej przez powódkę darowizny z dnia 12 grudnia 2008 r. nie doszło do pokrzywdzenia wierzycielki, gdyż nieruchomość będąca przedmiotem darowizny była obciążona hipoteką umowną kaucyjną o sumie hipotecznej wynoszącej 8.700.000 zł, a hipoteka ta była ustanowiona na rzecz osoby trzeciej, która korzystałaby podczas egzekucji z pierwszeństwa zaspokojenia. Zdaniem pozwanej, skoro powódka – z uwagi na hipotekę - nie mogłaby uzyskać zaspokojenia z darowanego udziału we własności nieruchomości, to nie może być mowy o tym, iż darowizna została dokonana z jej pokrzywdzeniem.

Wyrokiem z dnia 13 czerwca 2014 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu w punkcie 1. utrzymał w mocy wyrok zaoczny Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 16 września 2011 r. wydany w sprawie o sygn. akt I C 1478/11 w zakresie pkt 1 i 2 i w punkcie 2. kosztami opłaty od sprzeciwu obciążył Skarb Państwa.

Wydając powyższy wyrok Sąd I instancji ustalił, że J. B. w dniu 20 marca 2008 r. zawarł ze Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową (...) we W. (działającą wówczas pod dawną nazwą: Południowo-Zachodnia Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa we W.) umowę pożyczki na kwotę 5.800.000 zł na okres 60 miesięcy (56 rat, przy czym pierwsze 55 rat w kwocie po 74.000 zł, zaś ostatnia rata w kwocie 3.823.602,25 zł).

W dniu 21 marca 2008 r. J. B. kupił nieruchomość położoną w miejscowości K., stanowiącą działkę nr (...) o pow. 3.999 m², dla której Sąd Rejonowy w Środzie Wielkopolskiej prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...) za cenę 3.700.000 zł. Na nabytej nieruchomości J. B. ustanowił hipotekę kaucyjną do kwoty 8.700.000 zł na rzecz Południowo-Zachodniej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej we W..

J. B. spłacił jedynie pierwszą ratę pożyczki zaciągniętej w dniu 20 marca 2008 r. oraz część drugiej raty. Zaprzestał jej spłacania po dniu 9 grudnia 2008 r.

W dniu 12 grudnia 2008 r. J. B. darował swojej żonie A. B., z którą od 2006 r. pozostawał w ustroju rozdzielności majątkowej, udział w wysokości 1/2 we własności przedmiotowej nieruchomości. Wartość darowanego udziału strony umowy ustaliły na kwotę 350.000 zł.

W związku z zaprzestaniem spłacania pożyczki pożyczkodawca wypowiedział J. B. umowę i uzyskał przeciwko niemu tytuł wykonawczy w postaci aktu notarialnego opatrzonego klauzulą wykonalności (nadaną postanowieniem z dnia 12 sierpnia 2009 r.), opiewający na kwotę 6.384.502,30 zł. Dotychczasowy wierzyciel wszczął postępowanie egzekucyjne przeciwko J. B., w toku którego dowiedział się, że dłużnik darował w dniu 12 grudnia 2008 r. udział w wysokości 1/2 swojej żonie A. B..

W toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego przeciwko J. B., umową z dnia 20 grudnia 2010 r., pożyczkodawca dokonał powierniczego przelewu wierzytelności przysługującej mu względem pożyczkobiorcy na powodową spółkę.

Egzekucja prowadzona na rzecz powódki z majątku pozwanego okazała się bezskuteczna.

W tak ustalonym stanie faktycznym, po przeprowadzeniu oceny zgromadzonych w sprawie dowodów, Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

W ocenie tego Sądu, powódka wykazała, że ziściły się wszystkie przesłanki uzasadniające uwzględnienie skargi paulińskiej. Konstrukcja domniemań prawnych przewidzianych w art. 527–528 k.c. ukształtowała korzystnie sytuację

dowodową powódki tak dalece, iż nie tylko nie musiała ona wykazywać, że pozwana – jako osoba najbliższa dłużnika - miała świadomość działania kwestionowanej czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzyciela (art. 527 § 3 k.c.), ale nawet stan świadomości pozwanej był irrelevantny dla rozstrzygnięcia sprawy, bowiem z uwagi na nieodpłatny charakter kwestionowanej czynności okoliczność świadomości pozwanej co do stanu pokrzywdzenia wierzyciela w ogóle nie była przesłanką uwzględnienia powództwa. Przepis art. 528 k.c. eliminuje bowiem – w przypadku czynności nieodpłatnych – przesłankę świadomości osoby trzeciej, że czynność prawna jest dokonywana z pokrzywdzeniem wierzyciela.

Powódka nie musiała również wykazywać, że dotychczasowa egzekucja z majątku dłużnika nie zaspokoila w całości przysługującej jej wierzytelności, bowiem okoliczność ta była między stronami bezsporna i jako taka nie wymagała dowodu (art. 229-230 k.p.c.). Na etapie orzekania w niniejszej sprawie istniały już dostateczne dane umożliwiające ocenę przesłanki pokrzywdzenia wierzycielki. Czynności egzekucyjne podejmowane na wniosek pierwotnej wierzycielki, a następnie powódki jako nabywcy wierzytelności z umowy pożyczki, doprowadziły do uzyskania zaspokojenia tej wierzytelności tylko w nieznacznej części. Sąd I instancji wskazał, że mógł zatem stwierdzić, że majątek dłużnika nie dał możliwości zaspokojenia wierzytelności nabytej przez powódkę.

Pozwana nie zaprzeczyła, by dotychczasowa egzekucja okazała się bezskuteczna, nie twierdziła również, by dłużnik posiadał majątek, z którego powódka mogłaby uzyskać zaspokojenie swoich roszczeń. Wręcz przeciwnie, pozwana zmierzała do wykazania, że na dzień dokonania darowizny dłużnik miał - oprócz powódki - także innych wierzycieli, których wierzytelności były zabezpieczone hipoteką ustanowioną na prawie własności nieruchomości w K. i których wartość przewyższała wartość samej nieruchomości. Zdaniem pozwanej, okoliczność, że w chwili darowizny nieruchomość była obciążona zabezpieczeniem hipotecznym przewyższającym jej wartość stoi na przeszkodzie przyjęciu, że darowizna została dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela, bowiem powódka i tak nie uzyskałaby zaspokojenia z przedmiotowej nieruchomości z uwagi na pierwszeństwo zaspokojenia wpisanego do księgi wieczystej wierzyciela hipotecznego ((...) S.A. Oddział w Polsce). Wedle stanowiska pozwanej, wskutek kwestionowanej przez powódkę darowizny nie otrzymała ona żadnej korzyści majątkowej, skoro obciążenie hipoteczne nieruchomości przewyższało wartość darowanego jej udziału.

Zarzut pozwanej Sąd Okręgowy uznał za całkowicie bezzasadny. Słusznie podnosiła powódka, że dla ustalenia przesłanki działania czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzycieli bez znaczenia pozostaje okoliczność posiadania przez dłużnika także innych długów względem innych wierzycieli. Dla ziszczenia się przesłanki dokonania czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzyciela wystarczające jest stwierdzenie, że wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny, a jeśli był już niewypłacalny w chwili dokonywania czynności, wystarczające jest stwierdzenie, że wskutek jej dokonania stał się niewypłacalnym w wyższym stopniu.

Sąd I instancji ustalił, że wskutek dokonania darowizny dłużnik pomniejszył swój majątek, który był niewystarczający do zaspokojenia wierzytelności powódki zarówno na dzień dokonania darowizny, jak i na dzień orzekania w niniejszej sprawie. Bezspornym faktem w sprawie było bowiem, że na dzień dokonania darowizny J. B. posiadał długi przewyższające wartość przedmiotowej nieruchomości, przy jednoczesnym braku innego majątku wystarczającego na ich zaspokojenie. Oznacza to nic innego, jak to, że dłużnik był na dzień 12 grudnia 2008 r. niewypłacalny. Zgodnie natomiast z art. 529 k.p.c., jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, że działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Pozwana nie zdołała obalić tego domniemania, bowiem o braku pokrzywdzenia wierzycieli nie mogła świadczyć okoliczność, że darowana nieruchomość (udział w niej) była obciążona hipoteką przenoszącą wartość nieruchomości. Okoliczność ta jedynie potwierdzała stan niewypłacalności dłużnika na dzień dokonania darowizny, zaś wyzbycie się przez J. B. składnika majątku pozwalającego na prowadzenie z niego egzekucji pogłębiło stan jego niewypłacalności, jeszcze bardziej pomniejszając szanse wierzycielki na uzyskanie zaspokojenia. Sąd Okręgowy podkreślił, że jedyną miarą stanu pokrzywdzenia wierzycieli jest popadnięcie przez dłużnika w stan niewypłacalności lub też pogłębienie tego stanu. Pozwany ze skargi paulińskiej nie może bronić się zarzutem opartym na hipotetycznym przewidywaniu, że kto inny niż powód uzyskałby zaspokojenie z danego składnika majątku dłużnika, gdyby nie został on przeniesiony do majątku osoby trzeciej. Dla ustalenia przesłanki pokrzywdzenia wierzyciela- powoda wystarczające jest uznanie, że istniałaby hipotetyczna możliwość uzyskania przez

niego zaspokojenia z tego składnika majątku, bez potrzeby rozważania pierwszeństwa zaspokojenia poszczególnych wierzycieli. Nie można bowiem przewidzieć, jakie byłyby losy postępowania egzekucyjnego, a szczególności tego, czy inni wierzyciele także skierowaliby egzekucje do danego składnika majątku wierzyciela. Rację miała również powódka, podnosząc, że istnienie wpisu hipoteki kaucyjnej do określonej sumy hipotecznej nie przesądza jeszcze ani o tym, czy wierzytelność zabezpieczona tą hipoteką nadal istnieje, (mogła bowiem zostać już zaspokojona), ani tego, jaka jest jej ostateczna wysokość (umowna hipoteka kaucyjna określa maksymalny próg zabezpieczenia wierzytelności, bowiem ostateczna wysokość wierzytelności nie jest jeszcze znana na dzień jej ustanowienia). Przede wszystkim jednak przepis art. 527 § 2 k.c. każe przyjmować, że dokonanie czynności z pokrzywdzeniem wierzyciela polega właśnie na tym, iż wskutek dokonania tej czynności uzyskanie zaspokojenia przez wierzyciela stało się niemożliwe lub też jeszcze trudniejsze niż do tej pory. W orzecznictwie przyjęto bowiem, że pokrzywdzenie powstaje na skutek takiego stanu majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela (wyrok SN z dnia 28 listopada 2001 r., IV CKN 525/2000, Biul. SN 2002, nr 5, s. 11; także wyrok SN z dnia 14 lutego 2008 r., II CSK 503/07, LEX nr 496375). Podobne stanowisko głosi, że pokrzywdzenie oznacza, że choć wierzytelność nadal figuruje jako aktyw w majątku wierzyciela, prognozy co do jej realizacji w przyszłości uległy pogorszeniu (wyrok SN z dnia 29 czerwca 2004 r., II CK 367/2003, niepubl.). Dłużnik staje się niewypłacalny w wyższym stopniu (art. 527 § 2 k.c.) także wtedy, gdy zaspokojenie można uzyskać, ale z dodatkowym znacznym nakładem kosztów, czasu i ryzyka. Innymi słowy, stan niewypłacalności dłużnika w stopniu wyższym obejmuje utrudnienie i opóźnienie zaspokojenia (wyrok SN z dnia 28 listopada 2001 r., IV CKN 525/2000).

W tym miejscu Sąd I instancji również zauważył, że wyzbywając się ze swego majątku udziału we własności nieruchomości w K. dłużnik utrudnił możliwość uzyskania zaspokojenia przez powódkę także z tego względu, że choć nadal istniała hipotetyczna możliwość prowadzenia egzekucji z pozostałego dłużnikowi udziału we własności nieruchomości, to jednakże z uwagi na prawa rynkowe (nieatrakcyjność rynkową udziału we własności rzeczy, której potencjalny nabywca nie może stać się wyłącznym właścicielem) należy uznać, że możliwość sprzedaży licytacyjnej udziału pozostałego dłużnikowi byłaby jedynie iluzoryczna. Przenosząc na swoją żonę udział we własności przedmiotowej nieruchomości dłużnik doprowadził w istocie do sytuacji, w której egzekucja z tej nieruchomości (pozostałego dłużnikowi udziału) nie miałaby realnych szans powodzenia, zaś prowadzenie egzekucji z udziału należącego do pozwanej w ogóle nie było dopuszczalne. Nieruchomość ta została zatem de facto wyłączona z zasięgu wierzycieli, w tym powódki, co niewątpliwie pomniejszyło jej szanse na uzyskanie – choćby częściowego – zaspokojenia jej roszczeń.

W tym stanie rzeczy sprzeciw pozwanej Sąd Okręgowy uznał za niezasadny i utrzymał w mocy wyrok zaoczny uwzględniający powództwo. O kosztach procesu Sąd ten rozstrzygnął w oparciu o zasadę ogólną wynikającą z art. 98 k.p.c.

Od powyższego wyroku w części, tj. w zakresie jego punktu 1 apelację wniosła pozwana.

Zarzuciła naruszenie przepisów postępowania w granicach:

- art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku pozwanej o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność wartości rynkowej nieruchomości jako zmierzającego do ustalenia faktu nieistotnego dla rozstrzygnięcia sprawy. Ustalenie tej okoliczności jest kluczowe dla stwierdzenia, czy wartość ograniczonego prawa rzeczowego w postaci hipoteki obciążającej nieruchomość przewyższa wartość tej nieruchomości, co jest konieczne dla wykazania, że skarżona przez powódkę czynność nie została dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, a okoliczność ta miała oczywisty wpływ na treść zaskarżonego wyroku;
- art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku pozwanej o zwrócenie się do (...) S.A. z siedzibą w W. o podanie wysokości wierzytelności wynikającej z umowy kredytowej dłużnika z tym bankiem, a co za tym idzie wysokości obciążenia hipotecznego na nieruchomości pozwanej. Ustalenie tej okoliczności jest kluczowe dla stwierdzenia, czy wartość ograniczonego prawa rzeczowego w postaci hipoteki, obciążającej nieruchomość pozwanej przewyższa wartość tej nieruchomości, co jest konieczne dla wykazania, że skarżona przez powódkę

czynność nie została dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, a okoliczność ta miała oczywisty wpływ na treść zaskarżonego wyroku; co do których to naruszeń procesowych zgłoszono stosowne zastrzeżenie w trybie art. 162 k.p.c. na rozprawie dnia 30 maja 2014r.

oraz naruszenie przepisu prawa materialnego w postaci art. 527 § 2 k.c. poprzez błędne przyjęcie, że skarżona czynność prawna została dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli. Wierzytelność zabezpieczona hipoteką na nieruchomości przenosi wartość nieruchomości, co implikuje stwierdzenie, że powódka nie uzyskałaby zaspokojenia z przedmiotowej nieruchomości, nawet gdyby ta nie przeszła na własność pozwanej.

W związku z powyższym skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylene wyroku zaocznego Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 16 września 2011 r. (I C 1478/11) w całości i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowania przed Sądem I instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych a także o obciążenie powódki kosztami postępowania przed Sądem II instancji w całości, w tym kosztami zastępstwa procesowego pozwanej według norm przepisanych; ewentualnie domagając się uchylene zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Nadto pozwana wniosła o przeprowadzenie dowodu z:

- opinii biegłego na okoliczność wartości rynkowej nieruchomości położonej w miejscowości K. stanowiącej działkę nr (...) objętą księgą wieczystą nr(...);
- informacji uzyskanej od (...) S.A. z siedzibą w W. odnośnie wysokości wierzytelności wynikającej z umowy kredytowej nr (...) z dnia 4 czerwca 2007 roku zawartej pomiędzy w/w bankiem a J. B., której spłata jest zabezpieczona hipoteką na nieruchomości położonej w miejscowości K. stanowiącej działkę nr (...) objętej księgą wieczystą nr PO I (...) 556/1. Pełnomocnik pozwanej ponadto na rozprawie apelacyjnej w dniu 9.04.2015r złożył wniosek dowodowy o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania w charakterze świadka męża pozwanej J. B. na okoliczność wysokości zobowiązania hipotecznego oraz cofnął wniosek o przeprowadzenie dowodu z wywiadu w banku udzielającego zabezpieczonego hipotecznie kredytu.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanej okazała się bezzasadna.

Sąd I instancji prawidłowo ustalił stan faktyczny i ustalenia te Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne za wyjątkiem błędnego ustalenia przez Sąd Okręgowy tego, że J. B. kupił nieruchomość położoną w K. w dniu 21 marca 2008r, albowiem jak wynika z dokumentów załączonych do akt niniejszej sprawy, a przede wszystkim treści dokumentu w postaci umowy notarialnej z tej daty, w dniu 21 marca 2008r J. B. nabył nieruchomość położoną w U., na której ustanowiona została hipoteka do kwoty 8.700.000zł celem zabezpieczenia pożyczki udzielonej mu w dniu 20.03.2008r przez poprzednika prawnego powódki. Nieruchomość położona w K. stanowiła już w tym czasie przedmiot współwłasności małżonków A. i J. B. co znajduje potwierdzenie w dokumentach księgi wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Środzie W.. Darowizna udziału w tej nieruchomości stanowi przedmiot skargi pauliańskiej. Fakt nabycia nieruchomości w U. nie ma istotnego znaczenia dla przedmiotu żądania powódki poza tym jedynie, że na tej nieruchomości ustanowione zostało zabezpieczenie spłaty pożyczki zaciągniętej przez J. B. w dniu 20.03.2008r w Południowo-Zachodniej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej we W. oraz że postępowanie egzekucyjne wobec tej nieruchomości nie doprowadziło do zaspokojenia wierzyciela, co uzasadniało wystąpienie ze skargą pauliańską wobec czynności prawnej dłużnika z dnia 12 grudnia 2008r w postaci umowy darowizny udziału we współwłasności nieruchomości położonej w K. na rzecz żony –A. B..

Odnosząc się natomiast kolejno do zarzutów podniesionych w apelacji pozwanej uznać należało je za pozbawione uzasadnionych podstaw. Przede wszystkim nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 527 § 2kc, zgodnie z treścią którego do pokrzywdzenia wierzyciela dochodzi wówczas , gdy skutek czynności

prawnej dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż był przed dokonaniem czynności. Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem judykatury dłużnik jest niewypłacalny, gdy cały jego majątek nie wystarcza na pokrycie długów, a jego niewypłacalność ma rzeczywisty charakter. Pokrzywdzenie wierzyciela jest natomiast konsekwencją niewypłacalności dłużnika. Sąd Okręgowy prawidłowo wskazał, że przesłanki pokrzywdzenia wierzyciela wskutek dokonanej przez dłużnika czynności nie ocenia się według daty jej zdziałania ale według chwili jej zaskarżenia. Trafnie zatem sąd I instancji uznał, że sytuacja majątkowa dłużnika w dacie wystąpienia przez powódkę ze skargą pauliańską nie pozwalała na zaspokojenie przysługującej jej wierzytelności. Nie może budzić wątpliwości, że dłużnik dokonując darowizny udziału o wartości 350.000zł (taką sumę strony umowy wskazały w akcie notarialnym z dnia 12,12,2008r) o tę przynajmniej sumę pomniejszył swój majątek, a mając na uwadze to, że posiadał długi przewyższające wartość darowanego udziału, wnioskować należało, że stał się niewypłacalny w wyższym stopniu. Wbrew powoływanym zarówno w toku procesu jak i w apelacji zarzutom, o braku pokrzywdzenia wierzyciela nie może świadczyć to, że nieruchomości położona w K. była obciążona hipoteką na rzecz (...) SA do kwoty 1.800.000zł. Należy podkreślić, że fakt obciążenia tej nieruchomości nie stanął na przeszkodzie w dokonaniu darowizny pomiędzy małżonkami, którzy mając świadomość istniejącego obciążenia nieruchomości wartość darowanego udziału określili na kwotę 350.000zł. Nie może zatem budzić wątpliwości, że wyzbycie się przez dłużnika J. B. składnika majątku, z którego możliwe byłoby prowadzenie egzekucji pogłębiło stan jego niewypłacalności i zmierzało do pokrzywdzenia wierzyciela. Nie zasługiwał też na uwzględnienie podnoszony przez pozwaną zarzut, że powód nie uzyskałby zaspokojenia z egzekucji udziału w tej nieruchomości, albowiem jak słusznie podkreślił sąd I instancji, dla ustalenia przesłanki pokrzywdzenia wierzyciela wystarczające jest uznanie, że istniałaby hipotetyczna możliwość uzyskania zaspokojenia tego składnika majątku bez potrzeby rozważania ewentualnego pierwszeństwa w zaspokojeniu wierzycieli. Przypisywanie tak istotnej roli hipotece kaucyjnej ustanowionej na tej nieruchomości jest nieuzasadnione albowiem jej wpis nie przesądza ani o tym, czy wierzytelność nią zabezpieczona istnieje, ani też jaka jest jej wysokość. Zmieniennym jest też, że termin zapłaty wierzytelności zabezpieczonej hipoteką kaucyjną ustalony został dopiero na dzień 14.09.2032r. Zebrany w tej sprawie materiał dowodowy niewątpliwie wskazuje, że spełnione zostały przesłanki z art. 527kc, zaś z uwagi na treść domniemania z art. 528kc nie zachodziła konieczność wykazania przez stronę powodową, że pozwana miała wiedzę co do tego, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Pozwana zaś nie próbowała nawet dowieść, że dłużnik posiada jakikolwiek inny majątek, z którego powódka mogłaby uzyskać zaspokojenie.

W okolicznościach niniejszej sprawy zachodziły wszelkie podstawy do zastosowania przepisu art. 527 k.c. Niewątpliwie było bowiem istnienie wierzytelności powódki względem dłużnika i zawarcie przez dłużnika z pozwaną opisanej wyżej umowy darowizny. Podnoszone przez stronę pozwaną wątpliwości dotyczące wystąpienia pozostałych przesłanek umożliwiających zastosowanie komentowanego przepisu, tj. pokrzywdzenia wierzyciela wskutek tej czynności dokonanej przez dłużnika, dokonania przez dłużnika czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela; uzyskania wskutek tej czynności korzyści majątkowej przez osobę trzecią okazały się natomiast zupełnie nieuzasadnione.

Pozwana zarówno w postępowaniu przed Sądem I instancji, jak i w postępowaniu apelacyjnym broniła się m.in. tym, że przy uwzględnieniu hipotek obciążających stanowiącą obecnie w wyniku opisanej wyżej umowy darowizny w całości jej własność nieruchomość, jej wartość jest w zasadzie żadna. Nie doszło zatem do pokrzywdzenia wierzyciela. Pozwana z dokonanej czynności nie osiągnęła też żadnej korzyści. Jeśli chodzi jednak o wartość całej nieruchomości, to trzeba jednak zauważyć, że z punktu widzenia skargi pauliańskiej przedmiotem oceny jest tylko to czy w ogóle można mówić o pokrzywdzeniu strony powodowej działaniem samego dłużnika i pozwanego. Nie jest istotne to czy w całości wierzytelność strony powodowej zmieści się w wartości 1/2 nieruchomości, która w wyniku darowizny przypadła pozwanej, natomiast istotne jest to czy w ogóle jakakolwiek część tej wierzytelności byłaby zaspokojona gdyby nie doszło do podziału majątku wspólnego w wyniku zgodnego wniosku byłych małżonków. W tym zakresie Sąd I instancji trafnie przyjął, że umowa darowizny dokonana została z pokrzywdzeniem wierzyciela, natomiast to, w jakim zakresie, w wyniku egzekucji strona powodowa zostałaby zaspokojona, nie ma już, z punktu widzenia zasadności skargi pauliańskiej, znaczenia. O tym czy i w jakim zakresie wierzyciel uzyska zaspokojenie swojej wierzytelności prowadząc egzekucję zgodnie z zasadami art. 532 w zw. z art. 527 § 1 k.c., będzie decydować w istocie stan tej nieruchomości

w chwili takiej egzekucji: jej wartość w tym czasie, obciążenie hipoteczne i inne zobowiązania uprzywilejowane oraz to, czy wierzyciele wierzytelności uprzywilejowanych będą chcieli lub mogli prowadzić egzekucję swoich należności. Wszystkie te okoliczności, mogą sprawić, że nawet przy obciążeniu nieruchomości hipoteką, wierzyciele nieuprzywilejowani będą mogli zaspokoić w całości lub w części swoje wierzytelności. Okoliczności te, istotne dla skuteczności egzekucji, nie mogą być jednak znane w chwili orzekania w oparciu o art. 527 k.c., a tym samym nie mogą mieć wpływu na treść orzeczenia w tym znaczeniu, że nie mogą warunkować ani ograniczać zakresu uprawnienia wierzyciela przewidzianego w tym przepisie. Uwzględnienie skargi pauliańskiej skutkuje tzw. bezskutecznością względną zaskarżonej czynności, a wyrok nie ma na celu określenia czy też ograniczenia wysokości wartości przedmiotu tej czynności. Możliwość tylko częściowego zaspokojenia się z przedmiotu zaskarżonej czynności dlatego, że jest on obciążony hipoteką na rzecz innej wierzytelności uprzywilejowanej, nie ogranicza więc uprawnienia do zaskarżenia skargą pauliańską całej czynności, a nie tylko tej jej części, która odpowiada możliwości zaspokojenia. Wierzyciel ma prawo domagać się także w takiej sytuacji uznania bezskuteczności czynności prawnej w całości i ze względu na całą swoją wierzytelność (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2007 r. sygn. akt II CSK 93/07).

Chybione okazały się również zarzuty naruszenia prawa procesowego tj. art. 227kpc poprzez oddalenie wniosków dowodowych pozwanej . Wbrew twierdzeniom apelującej zawnioskowane dowody – opinia biegłego w zakresie wyceny nieruchomości oraz wywiad w banku udzielającym kredytu zabezpieczonego hipoteką- cofnięty na rozprawie apelacyjnej , nie mają istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy . Jak słusznie wywiódł sąd I instancji wartość nieruchomości położonej w K. pozostaje bez wpływu na zasadność roszczenia wynikającego z treści skargi pauliańskiej, dlatego wniosek o przeprowadzenie dowodu na tę okoliczność należało ocenić jako bezzasadny. Bez znaczenia dla istoty sprawy pozostawała również treść ewentualnych zeznań dłużnika na okoliczność aktualnej wysokości spłaty kredytu zabezpieczonego hipoteką na tej nieruchomości , albowiem ustalenia w tym zakresie w żaden sposób nie warunkują zasadności roszczenia wynikającego z treści art. 527kc.

Z tych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację pozwanej, rozstrzygając o kosztach procesu za instancję odwoławczą na podstawie art. 98 § 1 i 3 oraz 99 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i w zw. z § 6 pkt 7 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. (t. j. Dz. U. 2013.490).

/-/ J. Nowicki /-/ M. Mazurkiewicz-Talaga /-/ R. Stachowiak

--	--	--